

KL

16.10.2023

Asia: Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain mukaisten suoritteiden maksut - työryhmän ehdotusluonnokset Valviran ja aluehallintovirastojen maksuiksi**Aluksi**

Lääkäriliitto kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta. Eduskunta hyväksyi uuden sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annettavan lain (741/2023) sekä siihen liittyvät lakimuutokset (HE 299/2022 vp), joka astuu voimaan 1.1.2024. Lääkäriliitto ja Hammaslääkäriliitto ovat odottaneet STM:n ja Valviran ohjeistusta tämän valvontalain soveltamisesta ja koulutuksesta. Molemmat liitot ovat jo aiemmin lähettäneet kysymyksiä lakiin liittyen. Olisi siten ollut hyvä, että lakia koskevia tarkempia ohjeita ja myös koulutusta olisi saatu toteutettua ennen nyt kysymyksessä olevaa maksujen määräytymistä koskevaa ehdotusta, jolloin jo itse lakiinkin liittyviin epäselvyyksiin olisi saatu vastauksia.

STM:n työryhmän aikataulu edellyttää, että ehdotusluonnokset ovat valmiita marraskuussa ja uudet maksuasetukset astuvat voimaan 1.1.2024. On todettava, että aikataulu on valitettavan kireä ja valitettavaa on myös, että asiantuntijoiden kommentointiaikataulu nyt kysymyksessä olevaan suoritelmaksuehdotukseen on tehty kovin tiukaksi huomioiden, että maksuihin tulee olennaisia muutoksia, esityksessä ehdotettu maksujärjestelmä on monimutkainen ja maksujen määräytyminen sekavaa, jolloin väärinymmärryksiä voi syntyä. Voimaantulon aikataulu on siten liian nopea.

Olisi myös liiketaloudellisesti ja myös hyvän hallinnon periaatteet huomioiden hyvä, että asiassa olisi riittävä siirtymäaika. Muutosten julkistamisesta (eli joulukuusta eteenpäin) lupapalvelut todennäköisesti ruuhkautuvat, mikä vaikuttaa viranomaisten, liittojen ja muiden toimijoiden työkuormaan.

Yleistä

Lääkäriliitto haluaa kiinnittää huomioita etenkin seuraaviin asioihin:

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnössä (STVM 54/2022 vp –HE 299/2022vp) koskien lakiesitystä sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta ja kuulemisessa nostettiin esille useita yksityiskohtaisia kysymyksiä liittyen palveluntuottajien rekisteröinnin edellytyksiin ja annettaviin tietoihin. Valiokunta totesi, että vaikka lailla säädetyt tietyt sisällöt ovat kaikille tuottajille yhteisiä, ne on *aina mukautettava* siihen, millaista palvelutoiminta *tosiasiassa* on. Valiokunta piti tärkeänä, että osana lain toimeenpanoa ohjausta ja valvontaa kiinnitetään huomioita *tietojen ilmoittamiseen tapaan, tasapainoon ja mukauttamiseen kulloiseenkin palvelutuotannon muotoon*.

Edellä todetulla on ymmärrettävä, että pienten palveluntuottajien yksityisyrittäjien tulee päästä helpommin rekisteröinnin piiriin kevyemmällä menettelyllä ja myös rekisteröintimaksujen tulisi sen tähden olla suhteutettuna oikeaan suuruusluokkaan toiminnan luonteeseen nähden. Lääkäriliitto kiinnitti myös omassa lausunnossaan tähän huomioita.

Lakiuudistuksen taustalla on siis ollut pyrkimys hallinnollisen taakan keventämiseen niin viranomaisten kuin toimijoiden osalta sekä toimintojen yksinkertaistaminen ja joustavoittaminen. Nyt käsillä oleva maksuja koskeva ehdotus ei tue edellä mainittua tavoitetta.

Maksujen perusteista ja niiden noususta

STM tuo esiin, että valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuuden ja suoritteista perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992) ja palveluntuottajien rekisteröintimenettely ja ennakkotarkastukset ovat siten maksuperustelain mukaisia julkisoikeudellisia suoritteita. Valviran maksuasetuksen antaa STM. Aluehallintovirastojen maksuasetuksen antaa valtioneuvosto. Kun ministeriö on tuonut esiin, että voimaan tulevassa sote-valvontalaissa tarkoitettujen suoritteiden maksut on valmisteltu yhteistyössä näiden tahojen kanssa, olisi ollut toivottavaa, että Lääkäriliiton jo aiemmin aluehallintovirastoille ja Valviralle esiintuodut ongelmat liittyen nykyisiin maksuihin liittyvistä epäkohdista (mm. uudessa toimipisteessä toimimisen osalta) olisi noteerattu.

Ehdotuksesta on havaittavissa, että maksut yleisesti katsottuna nousevat, kun tulee sekä palveluntuottajan hakeminen että palveluyksikön hakeminen ja niitä koskevat erilliset maksut, millaista aiemmin ei ole ollut. Maksujen nousu ei ole liiton mielestä perusteltua (ja on ristiriidassa valvontalakea koskevien HE:n periaatteiden kanssa).

Merkitys yrittäjyyteen ja sote-palveluihin

Yksityissektorilla toimii yli 6000 lääkäriyrittäjää ja etenkin kokeneet erikoislääkärit pitävät vastaanottoja; osa päätoimisesti osa sivutoimisesti. Lääkärikunnan panos nyt käsillä olevassa terveydenhuollon kriisissä on olennainen. Yksityissektori hoitaa huomattavan osana potilaista ja helpottaa siten potilaiden hoitoon pääsyä sekä estää erikoissairaanhoidon ruuhkautumista. Etenkin niillä erikoisaloilla, joissa potilailla ei ole lainkaan tai vain marginaalisesti hoitoon pääsyä julkiselle sektorille (kuten silmätaudit, gynekologia, psykiatria) yksityislääkärien toiminta on äärimmäisen tärkeää. Yksityissektori purkaa tehokkaasti julkisen sektorin työkuormaa, joten kalliilla maksuilla ei pitäisi estää nykyisin hyvää toimivaa järjestelmää.

Sivutoimisia yrittäjiä on n. 3900. Monet heistä pitävät vastaanottoa 1–2 kertaa viikossa päätyönsä ohessa. Heidän osaltaan maksujen ollessa korkeita on todennäköistä, että juuri he harkitsevat maksujen nousun myötä ylipäätään toiminnan kannattavuutta ja jatkamista. Voi myös olla, että nuoret lääkärit eivät edes uskalla lähteä kokeilemaan lääkäriyrittäjyyttä kalliiden maksujen takia.

Kun kyse yksityisellä puolella on yrittäjyydestä, kysymys maksujenkin osalta pitäisi olla yrittäjyyden *esteiden* poistosta.

Maksujärjestelmän monimutkaisuus ja useassa toimipisteessä toimiminen

Kuten aiemmin on todettu, ehdotettu maksujärjestelmä on monimutkainen ja kallis pienille yrityksille sekä estää joustavaa palveluiden tuottamista.

Kun lääkärin pitää valita 1–3 tai 1–5 paikkaa missä harjoittaa ammattiaan, ei hän voi joustavasti siirtyä sinne, missä työtä olisi kulloinkin tarjolla.

Maksut ei myöskään kannusta perustamaan pieniä yrityksiä. Esimerkiksi alla olevat pienet muutokset ovat täysin yli hinnoitellut:

Aluehallintoviraston suoritemaksut 5/7

Olenaiset muutokset palveluysikön rekisteröintiin ovat aina maksullisia

- Sähköisesti jätetyn hakemuksen maksu on paperisen käsittelyä edullisempi.

	Sähköinen hakemus	Paperinen hakemus
	euroa	euroa
Palvelualan lisääminen	475-760	665-1064
Palvelupisteen lisääminen	665-950	930-1330
Vastuuhenkilön muutos	570	800

Jos/kun lääkäri toimii lääkäriasemaketjussa, jossa koko maa on toimialueena ja ketjulla on sama valvonta, tietojärjestelmät, käytänteet jne., kysymys yksittäisen palveluntuottajana olevan lääkärin toiminnan osalta (toiminen saman lääkäriasemaketjun sisällä missä toimipaikassa vaan), on käytännössä samasta palvelutoiminnasta ja samoilla toimintaan liittyvillä edellytyksillä. Näin ollen uuteen/toiseen toimipisteeseen siirtyminen on tosiasiaa postiosoitteen kaltainen muutos, josta ei tulisi periä maksua tai sen ainakin pitäisi olla osoitteenmuutosta koskevaan maksuun rinnasteinen.

Täysin uusissa paikoissa toimiminen tulee mahdollistaa lääkäriasemien ketjurajat ylittäen ottaen huomioon myös sen, että vanhempi lääkäripolvi on eläköitymässä ja sairaita potilaita on runsaasti jonoissa odottamassa etenkin tietyillä erikoisaloilla. Kaikkien lääkärin työpanos tarvitaan terveydenhuoltoalan kriisissä.

Muuta

Hinnastossa käytetään käsitettä olennainen muutos, jota ei kuitenkaan ole määritetty. Miten muutoksen olennaisuutta siis arvioidaan?

Lopetusilmoituksen tulisi aina olla maksuton.

Kun on tuotu esiin, että maksuista on poistettu nykyinen lupamaksu, kun vastaanotto perustetaan luvan saaneen palveluntuottajan tiloihin, niin ehdotuksesta ei saa kuitenkaan ihan suoraa varmuutta siihen. Tämä on olennainen kysymys yrittäjälääkäreille, kun toimitaan suurelta osin muiden palveluntuottajien tiloissa (mm. yksityiset lääkäriasemat, optikkoliikkeet).

Valvontalain (55§) käsittelee aikaisemman luvan ja tehdyn ilmoituksen rekisteröintiä, joka tehdään viran puolesta. Eli lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten perusteella myönnetty lupa tai rekisteröity ilmoitus yksityisestä sosiaalipalvelusta tai yksityisestä terveydenhuollosta jää voimaan. Valviran tai aluehallintoviraston tulee kuitenkin viran puolesta ja maksutta muuttaa toimialueellaan ennen lain voimaantuloa palveluntuottajalle myönnettyt luvat ja tehdyt rekisteröinnit tämän lain mukaisiksi palveluntuottajan ja palveluyksikköjen rekisteröinneiksi kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Tämän osalta tulisi vielä selventää valvontalaissa tuodun ns. yhteisen palveluyksikön merkitystä siirtymävaiheessa ja muutoinkin. Lääkärien kannalta on olennaista tietää, mitä maksuja siihen liittyy ja kannattaako yhteiseen palveluyksikköön siirtyä.

Lopuksi

Lääkäriliitto pitää hyvänä asiana sitä, että jatkossa toimintakertomusta ei tarvitse toimittaa eikä palveluntuottajille tule myöskään vuosimaksua.

Lääkäriliitto pyytää kunnioittavasti huomioimaan edellä esille tuodut asiat ja toteaa myös, että STM:n ja Valviran tarkempi ohjeistus niin valvontalaista kuin maksuasetuksesta on erittäin tärkeää.

Kunnioittavasti

Suomen Lääkäriliitto
Kati Lehtonen,
lakimies, VT